

15. međunarodni arhivski dan

Trst, Italija, 21. listopada 2005.

Sukladno zaključku od 15. listopada 2004. godine (u vrijeme održavanja 14. međunarodnog dana u Mariboru), a u dogovoru s Međunarodnim institutom arhivističkih znanosti pri Sveučilištu u Mariboru (mrežna stranica: <http://xoomer.alice.it/iias>), Državni arhiv u Trstu organizirao je 21. listopada 2005. 15. međunarodni arhivski dan u okviru 20. konferencije članova Međunarodnog instituta arhivističkih znanosti.

15. međunarodni arhivski dan održao se u velikoj dvorani »Illiria« Kongresnog centra na velikom molu – Molo Bersaglieri 3, Trieste. Ovom su se skupu odazvali politički, društveni i kulturni predstavnici grada Trsta, čime su potvrdili važnost održavanja Međunarodnog arhivskog dana u Trstu. On je bio posvećen temi »Sveučilišta, arhivi i formiranje kadrova«. Bilo je doista impozantno vidjeti »Illiriju« popunjena gotovo do posljednjeg mjesta. Naime, pored velikog broja uglednika, među kojima je bio predstavnik Odjela arhivistike i bibliotekarstva Ministarstva kulturnih dobara Antonio Dentoni Litta, generalni direktor talijanskih arhiva iz Rima, skupu su se odazvali poznati arhivski djelatnici iz Italije, Slovenije, Austrije, Hrvatske, Izraela, Engleske, Francuske, Španjolske, Njemačke, Slovačke, Poljske, Rusije, Ukrajine, Srbije i Crne Gore, Kanade, te predstavnik Genealoškog društva iz Salt Lake Cityja, SAD.

Prva se skupu obratila, u ime domaćina, Grazia Tato, direktorica Državnog arhiva u Trstu. U svom govoru istaknula je da je Uprava talijanskih arhiva od samih početaka pratila međunarodna arhivska zbivanja u Mariboru i u njima aktivno sudjelovala. Talijanski arhivisti znaju koliko toga mogu naučiti na iskustvima drugih kolega u svijetu. Takva iskustva obogaćuju arhivističku znanost Italije i pomažu na stručnom i tehničkom usavršavanju talijanskih arhivista, ali i mnogobrojnim arhivskim korisnicima i istraživačima. Naglasila je da je ponosna što Italija ima dugogodišnju tradiciju osnivanja škola za paleografiju, diplomatiku i arhivistiku, od davne 1860. godine. To je razumijevanje i razlogom opravdanog otvaranja Međunarodnog instituta arhivističkih znanosti u Mariboru 1985. godine. Istaknula je da je ponosna, što je njezin bivši direktor Državnog arhiva u Trstu Ugo Cova od tada pa do danas bio prisutan sastancima Međunarodnog instituta. Pored U. Cova, godinama su sastancima nazočili arhivisti iz Državnog arhiva u Rimu, a i sama je bila prisutna u nekoliko navrata. Zahvaljujući Covi, Ministarstvo za kulturna dobra Italije prihvatilo je prijedlog da se Međunarodni institut arhivističkih znanosti preseli u Trst, bez naknade, i da djeluje pri Državnom arhivu u Trstu. U daljnjem izlaganju naglasila je kako je sretna okolnost geografskog smještaja Trsta, europskog centra nekadašnjeg Austrijskog Primorja, koji je stoljećima povezivao različite narode, a koji su pripadali istom Carstvu. Na kraju je istaknula da grad Trst ima sve uvjete za uspješan nastavak djelovanja Međunarodnog instituta arhivističkih znanosti u Državnom arhivu u Trstu, te da se današnji arhivski djelatnici moraju suočiti sa sve sofisticiranijom informatičkom tehnologijom, prihvatiti je, znati prepoznati i valorizirati i čuvati dokumentaciju koja nastaje na nekonvencionalnim nositeljima podataka, prateći nagli razvoj i moguće nove tehnologije.

Nakon ovog pozdrava i uvodnog izlaganja, skupu se obratio Antonio Dentoni Litta, kao predstavnik Odjela za arhivistiku i bibliotekarstvo Ministarstva kulturnih dobara. Antonio Dentoni Litta zamijenio je Leopolda Auera na mjestu predsjedatelja Međunarodnog instituta arhivističkih znanosti, koji se dirljivim riječima obratio skupu na tečnom talijanskom i engleskom jeziku, zahvalio na suradnji te zaželio uspjeh u radu i vođenju Instituta pod predsjedanjem A. D. Litte.

Prvo predavanje, *20. godina djelovanja Međunarodnog instituta arhivističkih znanosti u Mariboru*, održao je Ugo Cova. Prisjetio se početaka konferencije *Sodobni arhivi*, koju je

organiziralo Društvo arhivskih radnika Slovenije i Pokrajinski arhiv u Mariboru. Na ove su se skupove odazivali mnogi arhivisti iz bivše Jugoslavije, a i sam je bio redoviti sudionik. Istaknuo je da se, zahvaljujući upornosti Petra P. Klasinca, iz godine u godinu povećavao broj prisutnih arhivista, i to ne samo iz bivše Jugoslavije, već i iz susjednih zemalja – Austrije, Mađarske, Bugarske, a posebno su bili zapaženi arhivisti iz Italije. Od samog početka, tj. od 1979. godine, Italiju je zastupao Cova, koji je bio prvi izabrani član Međunarodne konferencije *Sodobni arhivi*. Cova je zorno iznio svoja sjećanja na uspjehe koji su postignuti u radu te konferencije, koja je kasnije promijenila naziv u *Moderni arhivi*. Međunarodno arhivsko vijeće (CIA) priznalo je *Sodobne archive* međunarodnim arhivističkim skupom, te su oni počeli i s izdavanjem časopisa pod istim naslovom. Od 1985, usporedo s održavanjem *Sodobnih arhiva*, sastaju se i članovi Međunarodnog instituta za tehnička i stručna arhivistička pitanja. Nakon pet godina, članovi Instituta mijenjaju mu naziv u *Institut arhivističkih znanosti*. Od 1990, izlazi časopis *Atlanti*, sa stručnim člancima na više jezika (engleskom, njemačkom, talijanskom i francuskom) te sažecima na slovenskom, njemačkom ili kojemu drugom jeziku. O časopisu *Atlanti* govorio je Cova dosta detaljno, navodeći imena poznatih arhivskih stručnjaka koji su dali svoj stručni obol u objavljivanju članaka, a koji su podigli i ugled arhivističkih skupova, većinom održavanih u Radencima. Posebno je spomenuo poznata imena arhivskih stručnjaka, a to su: Charles Kecskemeti – tajnik CIA-e, Michel Duchen, Herman Rumschöttl, Gerhard Pferschy i mnogi drugi (gospodin Maršal iz Češke, gospodin Franchi iz Poljske, gospođa Brachman iz bivše Njemačke Demokratske Republike). Cova je istaknuo zadovoljstvo što se Međunarodni institut seli u Trst, u njegov Državni arhiv, u kojem će se pohraniti i čuvati bogata knjižnica nastala radom članova Međunarodnog instituta.

Nakon ovog predavanja, uslijedila su predavanja prema unaprijed utvrđenom programu.

Maria Roza Formentini, predstavница Sveučilišta u Trstu, održala je veoma zanimljivo i sadržajno predavanje pod naslovom *Sveučilišta, arhivi i arhivističko obrazovanje*. U svojem je predavanju posebno istaknula da su na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Trstu već odavno uvedeni kolegiji iz pomoćnih povijesnih znanosti, posebno paleografije, diplomatike, ali i arhivistike i bibliotekarstva te, u najnovije vrijeme, i informatike. Studenti rado studiraju na tim kolegijima, surađujući s Državnim arhivom u Trstu te bogatim tršćanskim knjižnicama. Smatra da je izbor grada Trsta za novo sjedište Međunarodnog instituta arhivističkih znanosti vrlo dobar i da će kulturno i znanstveno obogatiti ne samo grad Trst i tršćansku regiju, već i ovaj dio Europe.

Peter P. Klasinc, nakon pozdrava i uvodnog predavanja o *20-godišnjici rada Međunarodnog instituta arhivističkih znanosti u Mariboru*, osvrnuo se na vrijeme organiziranja i djelovanja konferencije *Sodobni arhivi* od 1979. godine, te na rad članova Međunarodnog instituta arhivističkih znanosti, a posebno o izdavanju časopisa *Sodobni arhivi* i časopisa *Atlanti*. Poimence je nabrojio sve zemlje, čiji su članovi bili sudionici skupova u Mariboru odnosno u Radencima. S obzirom na to da je o dvadesetogodišnjem radu Instituta već govorio U. Cova, Klasinc se osvrnuo samo na poznata arhivistička imena koja su predsjedala Institutom (Michel Duchen i Leopold Auer), kao i na sadašnje članove: Grazia Tatò (Italija), Marie-Claude Delmas (Francuska), Karl-Ernst Lupprian (Njemačka), Francisco Javier Aguado Gonzales (Španjolska), Michail V. Larin (Rusija), Benjamin Haspel (Izrael), Jozef Hanus (Slovačka), Peter Pavel Klasinc (Slovenija), Elisabeth Schöggel-Ernst (Austrija), Snežana Pejović (Srbija i Crna Gora), Azem Kožar (BiH), Galina Baranova (Litva), Magdalena Marosz (Poljska), Tatjana Mušnjak (Hrvatska), Ken Hall (Velika Britanija), Graziella Bobulescu (Rumunjska), Shen Lihua (Kina), Rolf Hagstedt (Švedska), Pirila (Finska), Imre Ress (Mađarska), Iryna Matyash (Ukrajina), ali i na imena stručnjaka koji su

bili veoma aktivni u radu Instituta, te ga time i podržavali, primjerice, dr. Ch. Kecskemeti, dr. G. Pferschy i dr. H. Rumschöttl.

Pored uvodnog izlaganja, Klasinc je održao i predavanje pod naslovom *Elementi veza između sveučilišta, fakulteta, arhivskih servisa i arhiva*. U referatu se osvrnuo na arhive sveučilišta i fakulteta, te na potrebnu suradnju s arhivima oko čuvanja ove dragocjene dokumentacije, kao i na nove vrste podataka, koje treba znati arhivistički obraditi, na način obrade klasičnih arhiva.

Nakon toga, uslijedilo je zanimljivo predavanje *Prilog sveučilišta francuskom arhivističkom svijetu* Marie-Claude Delmas iz Francuske. Autorica je naglasila da studenti predstavljaju polovicu svih posjetitelja, korisnika i istraživača u francuskim arhivima, što pokazuje da je suradnja između sveučilišta i arhiva nezaobilazna činjenica te da je stoga nužno uskladiti njihove potrebe na znanstvenoj i institucionalnoj razini.

Na ovom skupu Kanadu je zastupao Robert Nahuet, s prilogom pod naslovom *Autonomija javnih poduzeća, načelo provenijencije i problemi obrade sveučilišnih arhiva u Kanadi*.

Michael Cook iz Engleske svojim je izlaganjem *Sveučilišta i razvoj arhivske prakse u Velikoj Britaniji – neke radikalne promjene* upoznao prisutne s promjenama koje uvodi engleska vlada u svojem poslovanju, odnosno normiranju obrade dokumentacije prema pravilima i standardima arhivističke struke. Stoga je i zatražila osnivanje *Savjeta za muzeje, knjižnice i arhive*. Napomenuo je da Engleska u posljednje vrijeme poklanja veliku pažnju arhivistici.

Jozef Hanus, Emilia Hanusova, Svetozar Katušćak i Vladimir Bukovsky zajednički su pripremili referat pod naslovom *Doprinos sveučilišta na konzervaciji arhivskog i knjižničnoga gradiva*. U ime svih autora, Jozef Hanus je naglasio da Državni arhiv u Bratislavi već pedeset i pet godina uspješno surađuje sa sveučilištima, te da je u tom razdoblju konzervirano i restaurirano mnogo izvornih dokumenata, te da već odavno postoje tečajevi o konzervaciji i čuvanju arhivskih dokumenata u Slovačkoj.

Benjamin Haspel (Izrael), kao i obično, održao je zanimljivo predavanje *Doprinos sveučilišta i sveučilišnih arhiva u svijetu arhivistike*. Napomenuo je da je velika uloga arhiva u tome kakvo će stajalište zauzeti profesori i studenti o arhivima, kao i o djelovanju arhiva na kulturni i društveni život uopće.

Francisco Javier Aguado Gonzales iz Španjolske, u izlaganju *Španjolski sveučilišni arhivi – prijedlozi za standardizaciju privatnih sveučilišta*, govorio je o španjolskim sveučilišnim arhivima, o privatnim sveučilištima i o potrebi standardizacije obrade sveučilišnih arhiva. To je potrebno stoga što se broj sveučilišta u Španjolskoj s 34, od 1985. do 2005. godine povećao na 72, čime se stvaraju veliki problemi oko valoriziranja i obrade dokumentacije koja nastaje na tim sveučilištima.

Magdalena Marosz iz Poljske svoje je predavanje posvetila temi *Arhivistička teorija i praksa u Poljskoj*.

Michail Larin iz Rusije u svojem je predavanju govorio o osnivanju arhivistike u Rusiji, iznoseći povijesne podatke o njezinoj važnosti, radi čega je bilo potrebno utemeljiti *Povijesno-arhivistički institut*, te održavati razne tečajeve na sveučilištima. Govorio je i o nekim specifičnim uvjetima i teškoćama u obrazovanju arhivista u Rusiji u posljednje vrijeme.

Iryna Matyash iz Ukrajine u svom je referatu pod naslovom *Ukrajinski arhivi i njihov razvoj u suvremenoj Ukrajini* predočila stanje arhiva u Ukrajini te pitanja razvoja arhivistike u Ukrajini u novim uvjetima od 1991. do 2002. godine.

Elisabeth Schöggel-Ernst iz Austrije u prilogu *Suradnja između arhiva i sveučilišta u Austriji* prikazala je stanje međunarodne suradnje između sveučilišta i arhiva. U Austriji postoji *Institut za obrazovanje arhivista*, koji surađuje sa sveučilištima i arhivima.

U izlaganju *Obrazovanje i rad u Državnom arhivu Crne Gore* Snežana Pejović iz Crne Gore predstavila je podatke o školovanju i oblikovanju arhivističkih kadrova u Crnoj Gori.

Živana Heđbeli iz Zagreba održala je veoma zapaženo predavanje *Arhivi, korupcija i mobbing*, koje je od ostalih odskakalo po hrabrosti iznošenja problema i načinu izlaganja, obuhvativši problematiku moguće korupcije i *mobbinga* u arhivima.

Nakon ovih predavanja razvila se plodna rasprava, većinom na vlastitom materinjem jeziku, uz simultani prijevod na talijanski i engleski jeziku što je doprinijelo bogatstvu komunikacije i različitosti na 15. međunarodnom arhivskom danu.

Drugog dana, 22. listopada 2005. godine, održana je 20. konferencija članova Međunarodnog instituta arhivističkih znanosti u zgradi Državnog arhiva u Trstu. Na toj se sjednici raspravljalo o temama za *16. međunarodni dan*, a istog je dana potpisan i Ugovor o preseljenju Međunarodnog instituta iz Maribora u Trst.

Istodobno, Međunarodni institut arhivističkih znanosti mijenja naziv u Međunarodni institut arhivskih znanosti Trst/Maribor. Ujedno se produžuje i dosadašnja suradnja sa Sveučilištem u Mariboru.

Martin Modrušan